

عنوان مقاله:

صفات ذات از دیدگاه اشاعره، معتزله و تشیع

محل انتشار:

مجله انسان پژوهی دینی، دوره 2، شماره 5 (سال: 1384)

تعداد صفحات اصل مقاله: 29

نویسنده:

هاشم محمدی - دانش آموخته ی کارشناسی ارشد فلسفه و کلام اسلامی.

خلاصه مقاله:

در این مقاله صفات ذات الهی از منظر سه فرقه ی مهم کلامی اسلام، مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. اشاعره قائل به صفات زاید بر ذات خداوند (تشبیه) بوده ولی معتزله به نفی صفات و نیابت ذات از صفات (تنزیه) معتقد است و تشیع نیز جمع بین تشبیه و تنزیه، عینیت صفات با ذات را پذیرفته است. ملاصدرا با استفاده از قاعده ی «بسیط الحقیقه»، عینیت صفات با ذات را نیک بیان کرده و کوشیده است تا اختلاف اشاعره و معتزله را به گونه های با هم جمع کند. از این دیدگاه، صفات خداوند به لحاظ وجود، با ذات متحد اما به لحاظ مفهوم، با هم مغایرند. معتزله مانند شیعه، قدرت را صفت پایه دانسته که بر اساس آن، به ترتیب صفات علم و حیات نیز اثبات میشود، ولی اشاعره بر پایه ی حیات، صفات دیگر مثل قدرت، علم و اراده را اثبات می کنند. همه ی فرق، ذات اقدس حق را ازلی و ابدی، غنی بالذات و عالم و قادر به مسموعات و مبصرات میدانند و در توحید ذاتی اختلاف چندانی ندارند؛ ولی در توحید صفات، بین آنها اختلاف دیده می شود؛ اشاعره کثرت را پذیرفته اند، ولی معتزله طرفدار توحید اند. اشاعره، اراده ی الهی را مطلقا از صفات ذات میدانند، ولی معتزله تحت تاثیر ظاهر برخی روایات، آن را مطلقا از صفات فعل بر می شمردند. اما شیعه با تحلیل دقیقی اراده را در دو معنای حب ذات، از صفات ذاتیه، و تصمیم گیری به معنای صفت فعل تحقیق کرده است. معتزله و برخی از متکلمان امامیه کلام الهی را به معنی «ایجاد کلام» و یا «قدرت بر تکلم» و در نتیجه صفت فعل میدانند. از دیدگاه اشاعره، کلام الهی معنایی قائم به ذات حق تعالی موسوم به کلام نفسی و مدلول کلام لفظی است. ولی به اعتقاد حکما، مجموع جهان، اعم از مجرد و مادی، کلام تکوینی اویند.

کلمات کلیدی:

توحید صفات، صفات ذاتیه، صفات فعلیه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2038150>

